

Postanowienie z dnia 13 października 2005 r.

II PZ 32/05

Spełnienie wymagania konstrukcyjnego skargi kasacyjnej wynikającego z art. 398⁴ § 1 pkt 3 k.p.c. polega na złożeniu wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jakiegokolwiek uzasadnienia tego wniosku i tylko to podlega kontroli sądu drugiej instancji, gdyż merytoryczna ocena zasadności wniosku należy do Sądu Najwyższego orzekającego w przedmiocie przyjęcia skargi do rozpoznania (art. 398⁹ k.p.c.).

Przewodniczący SSN Barbara Wagner, Sędziowie SN: Katarzyna Gonera (sprawozdawca), Maria Tyszel.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 13 października 2005 r. sprawy z powództwa Tadeusza C. przeciwko KGHM P.M. SA Oddziałowi Huty Miedzi G. w G. o rentę uzupełniającą i odszkodowanie, na skutek zażalenia powoda na postanowienie Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Legnicy z dnia 30 maja 2005 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżone postanowienie.

U z a s a d n i e n i e

Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Legnicy postanowieniem z 30 maja 2005 r. [...] odrzucił skargę kasacyjną powoda Tedeusza C. od wyroku tego Sądu z 31 marca 2005 r., w sprawie z jego powództwa przeciwko KGHM P.M. SA Oddziałowi Huty Miedzi „G.” w G. o rentę uzupełniającą i odszkodowanie.

Sąd wskazał, że art. 398⁴ § 1 k.p.c. stanowi, iż skarga kasacyjna powinna zawierać: oznaczenie orzeczenia, od którego jest wniesiona, ze wskazaniem, czy jest ono zaskarżone w całości czy w części, przytoczenie podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienie, wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jego uzasadnienie oraz wniosek o uchylenie lub uchylenie i zmianę orzeczenia z oznaczeniem zakresu żądanego uchylenia i zmiany. W ocenie Sądu wniesiona przez pełnomocnika powo-

da skarga kasacyjna nie spełnia wymogu szczegółowego uzasadnienia wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania. Zawarty w art. 398⁴ § 1 k.p.c. wymóg zawarcia w skardze kasacyjnej wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania wraz z uzasadnieniem rozumieć należy jako zobowiązanie skarżącego do profesjonalnego prawniczo przedstawienia przesłanek w odniesieniu do okoliczności faktycznych i prawnych sprawy, której skarga kasacyjna dotyczy, w ramach podniesionych podstaw kasacyjnych. Spełnienie tego wymogu przybrać powinno formę wywodu prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają zakwalifikować skargę kasacyjną do rozpoznania i uzasadni, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek usprawiedliwiających przyjęcie skargi kasacyjnej. Według Sądu, spełnienie wymogu przedstawienia okoliczności uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania należy ponadto rozumieć jako konieczność wykazania przez skarżącego, że w konkretnej sprawie występuje przynajmniej jedna z przesłanek określonych w art. 398³ k.p.c. W orzecznictwie Sądu Najwyższego podkreśla się, że wymóg przedstawienia okoliczności uzasadniających rozpoznanie kasacji nie jest spełniony, jeżeli skarżący wyraźnie ich nie przytacza, choćby dało się je wywieść z uzasadnienia kasacji. Spełnienie wymienionych wymogów formalnych nie może zatem polegać tylko na odwołaniu się do treści uzasadnienia podstaw kasacyjnych, lecz powinno konkretnie wskazywać jakie okoliczności pozwalają zakwalifikować skargę kasacyjną do rozpoznania i uzasadnić dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek usprawiedliwiających jej przyjęcie. Celem obowiązku wymienionego w art. 398⁴ § 1 pkt. 3 k.p.c. jest wskazanie, jakie zagadnienie prawne występuje w rozpoznawanej sprawie i dlaczego ma ono charakter na tyle istotny, że wymaga zaangażowania Sądu Najwyższego, co wymaga sformułowania zagadnienia i wskazania argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Wywód prawny skarżącego nie może ograniczać się do powtórzenia ustawowej formuły, w jakiej zostały ujęte w art. 398³ k.p.c. ustawowe podstawy skargi kasacyjnej. Samo powtórzenie sformułowań użytych w tym przepisie, bez należytego uzasadnienia odwołującego się do stanu faktycznego sprawy i bez argumentacji prawnej, nie wystarczy do uznania, że obowiązek wynikający z art. 398⁴ § 1 pkt 3 k.p.c. został spełniony.

Uwzględniając powyższe Sąd Okręgowy stwierdził, że wniesiona przez pełnomocnika powoda skarga kasacyjna nie spełnia wymogu wynikającego z wymienionego przepisu, albowiem nie zostały w niej przytoczone w sposób profesjonalny i szczegółowy okoliczności uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania. Jako okolicz-

ności uzasadniająca rozpoznanie kasacji wskazano: po pierwsze - istotne zagadnienie prawne dotyczące obowiązku powoda zwrotu renty uzupełniającej wypłacanej mu na podstawie nieprawomocnego, lecz wykonalnego wyroku sądowego uchylonego wskutek kasacji, przy uwzględnieniu faktu zużycia renty w sposób, który nie wzbogacił powoda, po drugie - konieczność przesądzenia czy spełnione przez stronę pozwaną na rzecz powoda świadczenie czyni zadość zasadom współżycia społecznego, co uniemożliwiłoby żądanie jego zwrotu. Obie wymienione okoliczności stanowią w istocie powtórzenie zarzutów podniesionych w ramach art. 398³ § 1 k.p.c. W ocenie Sądu Okręgowego nie sposób uznać je za okoliczności uzasadniające rozpoznanie skargi kasacyjnej. Skarżący nie wyjaśnił i nie wskazał powodów uzasadniających przyjęcie skargi do rozpoznania. Skarga kasacyjna dotknięta jest zatem brakiem formalnym, nienaprawialnym w trybie właściwym do usuwania braków formalnych skargi, w związku z czym podlega odrzuceniu.

Zażalenie na postanowienie Sądu Okręgowego wniósł pełnomocnik powoda, domagając się jego uchylenia i nadania biegu skardze kasacyjnej. Skarżący zarzucił naruszenie art. 398⁴ § 1 k.p.c. przez przyjęcie, że skarga dotknięta jest brakiem formalnym polegającym na braku szczegółowego uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania, gdy tymczasem w treści złożonej skargi kasacyjnej zawarty jest zwięzły wywód prawny przedstawiający okoliczności uzasadniające przyjęcie skargi do rozpoznania. Przepisy prawa, a zwłaszcza art. 398⁴ k.p.c., nie wymagają szczegółowego uzasadnienia wniosku. W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania pełnomocnik powoda wskazał na dwa istotne zagadnienia prawne zaistniałe na tle rozpoznawanej sprawy w kontekście treści art. 409 k.c. i art. 411 pkt 2 k.c. Czyni to zadość warunkom formalnym niezbędnym do nadania skardze kasacyjnej dalszego biegu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie zasługuje na uwzględnienie. W sprawie chodzi o wyjaśnienie treści normatywnej art. 398⁴ § 1 pkt 3 k.p.c. wprowadzonego w życie przez ustawę z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U z 2005 r. Nr 13, poz. 98). Zgodnie z art. 398⁴ § 1 k.p.c., skarga kasacyjna powinna zawierać, między innymi, przytoczenie podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienie (pkt 2) oraz wnioski o przyjęcie skarga-

cyjnej do rozpoznania i jego uzasadnienie (pkt 3). Są to wymagania różne, pełniące odmienne funkcje i z tego względu zostały wyraźnie odrębnie potraktowane przez ustawodawcę. Wymaganie dotyczące przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia nawiązuje przy tym do treści art. 398³ § 1 k.p.c., zaś wymaganie dotyczące wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jego uzasadnienia nawiązuje do treści art. 398⁹ § 1 k.p.c., zgodnie z którym Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli: w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Z formalnego punktu widzenia spełnienie wymagania konstrukcyjnego skargi kasacyjnej, wynikającego z art. 398⁴ § 1 pkt 3 k.p.c., polega na przedstawieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jakiegokolwiek uzasadnienia tego wniosku. Skarżący musi się jednak liczyć z tym, że Sąd Najwyższy przyjmie skargę kasacyjną do rozpoznania tylko z przyczyn wskazanych w art. 398⁹ § 1 k.p.c., co oznacza, że przedstawienie jakiegokolwiek uzasadnienia tego wniosku nie gwarantuje skarżącemu sukcesu w postaci przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Dlatego w dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego dotyczącym tzw. przedsądu (czyli decyzji jurysdykcyjnej o przyjęciu lub odmowie przyjęcia kasacji do rozpoznania) sformułowano wiele tez dotyczących tego, jakim warunkom powinno sprostać przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie kasacji (zgodnie z obowiązującym do 5 lutego 2005 r. art. 393³ § 1 pkt 3 k.p.c.). Szereg tych tez przytoczył w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia Sąd Okręgowy. Należy jednak zwrócić uwagę, że część z tych tez nie została sformułowana w związku z odrzuceniem kasacji w następstwie oceny, że środek ten nie spełnia wymagań konstrukcyjnego w postaci przedstawienia okoliczności uzasadniających jego rozpoznanie, lecz w związku z odmową przyjęcia kasacji do rozpoznania w następstwie oceny, że przedstawionych przez skarżącego okoliczności nie można zakwalifikować jako tzw. przesłanek kasacji, których zaistnienie jest warunkiem przyjęcia kasacji do rozpoznania (zgodnie z obowiązującym do 5 lutego 2005 r. art. 393 § 1 pkt 1 i 2 oraz § 2 k.p.c.). Z dorobku orzeczniczego Sądu Najwyższego dotyczącego kasacji, z którego można skorzystać także w odniesieniu do skargi kasacyjnej, wynika zatem, że przedstawienie wyraźnie wyodrębnionych okoliczności mających przemawiać za przyjęciem kasacji do rozpoznania (w obecnym stanie prawnym - przedstawienie wyraźnie

wyodrębnionego uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania), nawet jeżeli następnie zostaną one ocenione przez Sąd Najwyższy jako niewystarczające do przyjęcia kasacji (obecnie skargi kasacyjnej) do rozpoznania, spełnia minimalne wymagania dotyczące omawianego elementu konstrukcyjnego kasacji (skargi kasacyjnej).

Dokonana przez Sąd Okręgowy negatywna ocena wniesionej skargi kasacyjnej przypomina przedśąd, zastrzeżony do kompetencji Sądu Najwyższego, a nie ocenę spełnienia wymagań konstrukcyjnych tego nadzwyczajnego środka zaskarżenia. Sąd Okręgowy stwierdził, między innymi, że w jego ocenie skarżący nie wyjaśnił i nie wskazał powodów uzasadniających przyjęcie skargi do rozpoznania, ponieważ skarga nie zawiera „szczegółowego uzasadnienia” wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania. Przytoczona argumentacja odpowiada bardziej kryteriom oceny celowości, konieczności czy potrzeby przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, aniżeli ocenie spełnienia wymagań formalnych, do czego jedynie uprawniony jest sąd drugiej instancji. Przepis art. 398⁴ § 1 pkt 3 k.p.c. nie wymaga bowiem, aby uzasadnienie wniosku było „szczegółowe”. „Szczegółowe” uzasadnienie zwiększa natomiast szanse przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania przez Sąd Najwyższy.

Nie można również podzielić argumentu Sądu Okręgowego, że w rozpoznawanej sprawie uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania stanowi powtórzenie (powielenie) zarzutów sformułowanych w ramach podstaw kasacyjnych. Jako podstawę skargi kasacyjnej wskazano naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie: art. 409 k.c. w wyniku błędnego ustalenia, że powód powinien był liczyć się z obowiązkiem zwrotu stronie pozwanej kwoty, którą zużył w taki sposób, że nie jest już wzbogacony, oraz art. 411 pkt 2 k.c. w wyniku błędnej oceny, że świadczenie spełnione przez stronę pozwaną nie czyni zadość zasadom współżycia społecznego.

Z kolei jako uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał występowanie istotnego zagadnienia prawnego, które dotyczy okoliczności sprawy. Zagadnieniem takim jest po pierwsze kwestia, czy powód powinien był liczyć się z obowiązkiem zwrotu renty uzupełniającej wypłacanej mu miesięcznie przez byłego pracodawcę na podstawie nieprawomocnego, lecz wykonalnego wyroku sądu drugiej instancji, który został następnie uchylony w wyniku postępowania kasacyjnego, oraz czy w związku z tym zobowiązany jest do jej zwrotu, mimo że zużył ją w taki sposób, że nie jest już wzbogacony. Po drugie, zagadnieniem

prawnym jest kwestia, czy świadczenie nienależne, w postaci renty uzupełniającej, spełniane miesięcznie przez stronę pozwaną w wykonaniu nieprawomocnego, lecz wykonalnego wyroku sądu drugiej instancji, który został następnie uchylony, czyni zadość zasadom współżycia społecznego, a zatem nie można żądać jego zwrotu. Nawet pobieżne porównanie przedstawionych podstaw skargi kasacyjnej z uzasadnieniem wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie pozwala podzielić argumentu Sądu Okręgowego, że “obie wymienione okoliczności stanowią w istocie powtórzenie zarzutów podniesionych w ramach art. 398³ § 1 k.p.c.”. Istnieje między nimi niewątpliwie istotne podobieństwo, ale zachowują też jednocześnie minimum odrębności, wymaganej z punktu widzenia elementów konstrukcyjnych skargi kasacyjnej.

Pozwala to na stwierdzenie, że w minimalnym stopniu wymagane przedstawienia uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zostało przez skarżącego spełnione. Czy przedstawione uzasadnienie wniosku będzie wystarczające, aby przekonać Sąd Najwyższy o celowości przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, okaże się po przedstawieniu skargi temu Sądowi w celu dokonania tzw. przedsądu. O wystarczalności lub niewystarczalności wskazanych przez skarżącego przesłanek skargi kasacyjnej - wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. - do przyjęcia lub odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania zadecyduje Sąd Najwyższy (art. 398⁹ § 2 k.p.c.). Sformułowanie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i przedstawienie uzasadnienia tego wniosku (art. 398⁴ § 1 pkt 3 k.p.c.) nie pozwala odrzucić skargi kasacyjnej, ale nie zapewnia przyjęcia jej do rozpoznania (art. 398⁹ § 1 i 2 k.p.c.). Wymaganie przedstawienia uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wiąże się z instytucją tzw. przedsądu, polegającego między innymi na możliwości Sądu Najwyższego odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 1 i 2 k.p.c.). Ten możliwy sposób zakończenia postępowania kasacyjnego, kolidujący niewątpliwie z intencją strony wnoszącej skargę kasacyjną, spowodował zrównanie rangą wymagania przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c.) z wymaganie odrębnego przedstawienia uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁴ § 1 pkt 3 k.p.c.). Odrębne potraktowanie przez ustawodawcę obu kategorii wymagań dowodzi tego, że nie są one tożsame. Rzeczą zatem profesjonalisty sporządzającego skargę kasacyjną jest wskazanie konkretnych przyczyn występujących w sprawie, mających uzasadniać merytoryczne jej rozpoznanie. Przyczynami tymi

powinny być - co do zasady - okoliczności wskazane w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Takie okoliczności przytoczył pełnomocnik powoda, powołując się na występujące w sprawie dwa istotne zagadnienia prawne. Czy są one rzeczywiście istotne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., o tym zdecyduje Sąd Najwyższy.

W sytuacji, gdy wniesiona skarga kasacyjna czyni zadość wymaganiom formalnym określonym w art. 398⁴ § 1 i § 2 k.p.c., nie podlega ona odrzuceniu przez sąd drugiej instancji, natomiast rozstrzygnięcie w kwestii przyjęcia lub odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania należy do wyłącznej kompetencji Sądu Najwyższego (art. 398⁹ § 1 i § 2 k.p.c.). Sytuacja taka ma miejsce w niniejszej sprawie. Pełnomocnik pozwanego przedstawił bowiem w skardze kasacyjnej uzasadnienie wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania, powołując się na to, że w sprawie występują istotne zagadnienia prawne. W tej sytuacji brak było podstaw do odrzucenia skargi kasacyjnej.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy uchylił zaskarżone postanowienie na podstawie art. 394¹ § 3 w związku z art. 398¹⁶ k.p.c.

=====